

dr hab. Natalia Paprocka, prof. UWr
Zakład Translatologii
Instytut Filologii Romańskiej
Uniwersytet Wrocławski
ORCID: 0000-0001-8178-8116
natalia.paprocka@uwr.edu.pl

Wrocław, 7 sierpnia 2023 r.

**Recenzja dorobku naukowego dr. Krzysztofa Kotuły
w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego
w dziedzinie *nauk humanistycznych* w dyscyplinie *językoznawstwo*
wszczęty w dniu 6 marca 2023 r.**

1. Sylwetka Habilitanta (wykształcenie i kariera zawodowa)

Pan Krzysztof Kotuła uzyskał tytuł magistra filologii romańskiej w 2003 roku na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie, a dwa lata później ukończył studia podyplomowe o profilu *lettres et arts* na Université Aix-Marseille. W 2009 roku uzyskał stopień naukowy doktora nauk humanistycznych w zakresie literaturoznawstwa na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego, przedstawiając rozprawę *Voir à travers le texte, lire à travers l'image: Les mécanismes de la lecture du manuscrit médiéval*, przygotowaną pod kierunkiem prof. dr hab. Anny Drzewickiej.

Z Uniwersytetem Jagiellońskim Habilitant był również związany zawodowo. W latach 2004-2011 prowadził tam zajęcia oraz był członkiem grupy badawczej FIBULA realizującej grant badawczy „Historia kolekcji rękopisów romańskich w księgozbiórce »berlińskim« w Bibliotece Jagiellońskiej w Krakowie”. Od 1 października 2011 roku został zatrudniony na stanowisku adiunkta w Zakładzie Lingwistyki Stosowanej w Instytucie Germanistyki i Lingwistyki Stosowanej Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Od tamtej pory pracuje w tym samym miejscu, które funkcjonuje obecnie pod nazwą Katedry Lingwistyki Stosowanej w Instytucie Językoznawstwa i Literaturoznawstwa Wydziału Filologicznego.

W latach 2011-2021 dr Krzysztof Kotuła pracował również na stanowisku nauczyciela języka francuskiego w V Liceum Ogólnokształcącym im. Augusta Witkowskiego w Krakowie, o czym wspomina, ponieważ jest to istotne z punktu widzenia prowadzonych przez Niego badań.

2. Ocena osiągnięcia naukowego

Na podstawie art. 219 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* dr Krzysztof Kotuła przedstawił do oceny w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego osiągnięcie naukowe w postaci monografii autorskiej pt. *Gra komputerowa na lekcji języka obcego. Procesy interakcyjne w zgamifikowanej klasie języka francuskiego*, opublikowanej nakładem lublińskiego Wydawnictwa UMCS w 2022 roku. Recenzentem wydawniczym był dr hab. Mariusz Kruk, prof. Uniwersytetu Zielonogórskiego.

Licząca 300 stron publikacja sytuuje się w dziedzinie glottodydaktyki i podejmuje temat wykorzystania gier komputerowych w nauczaniu języków obcych w warunkach szkolnych. Autor poszukuje w niej odpowiedzi na cztery pytania badawcze dotyczące wpływu wykorzystania gier komputerowych podczas lekcji języka obcego na dynamikę i charakter komunikacji ustnej uczniów (z nauczycielem i ze sobą nawzajem). Aby odpowiedzieć na postawione pytania, przeprowadził analizę interakcji ustnych na lekcjach języka francuskiego, na których wykorzystane zostały techniki ludyczne oparte na autorskim modelu prowadzenia rozgrywki cyfrowej. Habilitant dążył też do wykazania, że wykorzystanie gier komputerowych w klasie języka obcego wpisuje się w założenia podejścia zorientowanego na działanie: dzięki ich zastosowaniu na lekcji uczniowie mają używać języka obcego, by wspólnie rozwiązać pojawiające się w grze problemy.

Książka składa się z sześciu rozdziałów. Rozdział 1 zatytułowany „Techniki ludyczne w nauczaniu języków obcych” rozpoczynają uściślenia terminologiczne. Autor sprawnie definiuje termin *gra*, przeciwstawiając go pojęciom zabawy i symulacji, oraz wskazuje te cechy gier komputerowych, które wpływają na przydatność tego medium w kontekście edukacyjnym. Następnie definiuje i poddaje refleksji pojęcie gamifikacji (grywalizacji) oraz omawia podejście *digital game-based language learning* (DGBLL), polegające na wykorzystaniu gier zaprojektowanych z myślą o edukacji (*serious games*), oraz podejście *digital game-enhanced language learning* (DGELL), polegające na wykorzystaniu gier stworzonych z myślą o dostarczeniu rozrywki (*vernacular games*). Swoje własne badania wpisuje w drugie z nich.

W rozdziale 2 pt. „Gry komputerowe w nauczaniu języka obcego – przegląd badań” dr Krzysztof Kotuła omawia wybrane publikacje poświęcone wykorzystaniu gier w glottodydaktyce. Na samym początku rozdziału (w przypisie 32) Autor stwierdza, że nie znalazł opracowań francuskojęzycznych dotyczących tej tematyki, zatem uwzględnia tylko badania anglojęzyczne. To stwierdzenie budzi moją podwójną wątpliwość. Po pierwsze, pozwolę sobie wymienić choćby francuskojęzyczny artykuł

„La « gamification » de la vie : sous couleur de jouer ?” Haydée Silvy¹, który – choć dotyczy edukacji *sensu largo* – mógłby zostać uwzględniony w kontekście glottodydaktyki. Po drugie, zastosowane sformułowanie nie pozwala stwierdzić, czy publikacji w innych językach, np. polskojęzycznych, w ogóle nie ma, czy Autor pomija je celowo, a jeśli tak, to dlaczego.

Dodatkowo też, w związku z charakterem własnego badania, dr Kotuła wprowadza trzy dalsze zawężenia, które dotyczą: wieku badanych (od 10 roku życia), rodzaju badania (z predefiniowanym celem i monitorowanym przebiegiem procesu) i rodzaju gier (tylko komercyjne). Choć nie zostało to wprost napisane (lub przeoczyłam), to Autor skupia się wyłącznie na publikacjach opisujących konkretne badania przeprowadzone na grupie uczniów.

W moim odczuciu przyjęte ograniczenia w opisie stanu badań mają dwie wady. Przede wszystkim, czytelnik otrzymuje zubożony ogląd aktywności badawczej w tym obszarze. Nie jest też jasne, które publikacje zostały pominięte celowo, a których Autor nie zna (a może powinien?), np. z jakiego powodu nie została uwzględniona monografia *Language at Play: Digital games in second and foreign language teaching and learning*²?

Jednak zawężenie obszaru zainteresowania w tym rozdziale ma także dwie istotne zalety. Po pierwsze, cięcia takie pozwalają bardzo zgrabnie uporządkować materiał, a po drugie – omówić go w sposób szczegółowy i pozwalający na porównanie zastosowanych metod i wyników badań.

Uwzględnione publikacje podzielone zatem zostały przez Habilitanta na trzy grupy. Grupa pierwsza dotyczy analiz dotyczących wykorzystania gier komputerowych do nauczania poszczególnych podsystemów języka, głównie leksykalnego. Kolejna grupa badań koncentruje się wokół związku wykorzystania gier na lekcjach języka obcego z czynnikami afektywnymi (gotowością komunikacyjną) i z motywacją uczniów. Publikacje z ostatniej wyodrębnionej przez dr. Kotułę grupy skupiają się na wpływie gier komputerowych na rozwijanie osobistej kompetencji komunikacyjnej. W końcowej części rozdziału Autor podsumowuje wynikające z przytoczonych badań zalety i wady implementacji gier w glottodydaktyce, a następnie klarownie wyszczególnia dwie cechy, które odróżniają Jego badanie od dotychczas prowadzonych. Są to: rozgrywka współprowadzona przez grupę uczniów na jednym ekranie w sali lekcyjnej oraz podejście jakościowe, zorientowane na ocenę potencjału analizowanego medium. Na tym etapie lektury odmienną podejścia dr. Kotuły jest przekonująca, a potrzeba podjęcia badania – dobrze umotywowana.

Rozdział 3, zatytułowany „Implementacja gier komputerowych w procesie dydaktycznym – aspekty teoretyczne i praktyczne zagadnienia”, służy różnym celom. W pierwszej jego części Autor wyjaśnia, jakie technologie cyfrowe i w jaki sposób mogą zostać zastosowane w klasie języka obcego. Następnie dr Kotuła przedstawia czynniki (ograniczenia), które musiał wziąć pod uwagę przy tworzeniu autorskiego modelu implementacji strategii ludycznych w klasie językowej. Były to:

¹ *Sciences du jeu* 1, 2013, dostępny on-line: <https://doi.org/10.4000/sdj.261>.

² J. Sykes *et al.*, *Language at Play. Digital games in second and foreign language teaching and learning*, Pearson, New York 2012.

(1) rodzaj i wyposażenie sali, w której odbywają się lekcje języka obcego, (2) zakładane cele dydaktyczne, czyli wykorzystanie gier do zaangażowania uczniów w spontaniczną i zbliżoną do naturalnej komunikację ustną w języku obcym, wraz ze stanowiącą jej część mimiką i gestykulacją, (3) rodzaj stosowanych gier. Jeśli chodzi o ostatni czynnik, to kryteriami wyboru były: atrakcyjność gry, krótki czas rozgrywki i jej nieskomplikowany charakter. Autor wykorzystał rozgrywki typu *single-player*, czyli takie, w których gra tylko jedna osoba, ale założył współdzielenie przestrzeni gry na tablicy interaktywnej, by umożliwić innym uczniom obserwację rozgrywki i współpracę z graczem w celu rozwiązywania pojawiających się problemów. Podoba mi się takie socjalizujące wykorzystanie gier komputerowych. W trzecim podrozdziale Habilitant wyjaśnia, w jaki sposób zaproponowany sposób wykorzystania gier na lekcjach języka obcego wpisuje się w podejście ukierunkowane na działanie. Autor wyjaśnia najpierw różnicę między terminami *działanie (action)* i *zadanie (task)*, a następnie wskazuje, na jakiej podstawie uważa wspólne granie za realizowanie zadania. Tu kluczowe znaczenie miało: dążenie do określonego celu (głównego i częściowych) oraz wykorzystanie języka obcego jako narzędzia pozwalającego na realizację tego celu (czyli koncentracja na znaczeniu komunikatów, a nie na ich poprawności). Wywód Autora jest spójny i przekonujący.

Rozdział 4 pt. „Interakcje w tradycyjnym i cyfrowym środowisku klasowym” służy analizie interakcji o charakterze symulacyjnym oraz nakierowanych na rywalizację zarejestrowanych w tradycyjnej klasie językowej oraz w toku lekcji odbywających się w świecie wirtualnym *Second Life*. Autor skupia się najpierw na omówieniu specyfiki komunikacji w klasie językowej, różniącej się od komunikacji w warunkach naturalnych swoistą sztucznością, redukcją sensoryczną oraz istnieniem kontraktu dydaktycznego między uczestnikami. W następnym podrozdziale Habilitant charakteryzuje przyjętą przez siebie metodę badawczą jako analizę interakcyjną i precyzuje, że polega ona na uchwyceniu (zarejestrowaniu) i opisanu zachowań językowych badanych uczniów biorących udział w interakcji klasowej, co służyć ma zrozumieniu jej dynamiki. Aby móc wykazać odmienność komunikacji ustnej na lekcji, na której wykorzystano gry komputerowe, dr Krzysztof Kotuła najpierw opisuje, jak wyglądają interakcje na lekcji tradycyjnej prowadzonej zgodnie z podejściem nakierowanym na działanie. Wykorzystując publikacje innych badaczy-dydaktyków, bierze tu pod uwagę interakcje podczas ćwiczeń symulacyjnych polegających na rozmowach z odgrywaniem roli (*jeu de rôle*), a w dalszej części – interakcje nakierowane na realizację działań. Ostatni podrozdział służy scharakteryzowaniu komunikacji ustnej w klasie, w której wykorzystano rzeczywistość wirtualną wykreowaną na darmowej platformie *Second Life*, która – co podkreśla Autor – nie jest grą komputerową, lecz światem wirtualnym, narzędziem o zastosowaniach edukacyjnych. Różni się ona od gier przede wszystkim brakiem rozgrywek, polegających na konkretnych zadaniach do wykonania w określonych granicach czasowych, oraz dużo szerszym zakresem twórczej wolności użytkowników. Wykorzystanie świata wirtualnego w celach dydaktycznych – najbardziej adekwatne w przypadku grup pracujących on-line – wymusza zatem na nauczycielu przyjęcie podwójnej roli organizatora wyznaczającego cele i czuwającego nad ich realizacją.

Na tak zarysowanym tle w liczącym 110 stron rozdziale 5 Autor przedstawia własne badanie służące wykazaniu, jak wykorzystanie gier na lekcji języka obcego wpływa na charakter komunikacji ustnej. Badaniem objęte zostały 24 zarejestrowane fragmenty lekcji języka francuskiego przeprowadzone w latach 2013-2020. W zajęciach uczestniczyło łącznie 76 uczniów liceum ogólnokształcącego, których poziom językowy sytuował się w momencie rozpoczęcia nauki na poziomie A2. Na lekcjach wykorzystano siedem różnych gier bezpłatnych: *Snail Bob 2*, *Bermuda Escape*, *Fragment of Dejavu*, *Pierre Hotel*, *Covert Front 2*, *Fog Fall 3*, a także jedną grę komercyjną – *Life Is Strange*. Celem było przejście rozgrywek od początku do końca (oprócz ostatniej gry). Z nagrań zostały następnie sporządzone transkrypcje. Warto też dodać, że te same grupy obserwowane były przez cały trzyletni cykl nauki, a aktywności z zastosowaniem gier komputerowych zajęły łącznie około 20% czasu przeznaczonego na lekcje języka obcego. Analiza interakcji podzielona została na podrodziałki w zależności od celu, które pełniła komunikacja (np. eksploracja interfejsu, grupowe prowadzenie cyfrowej rozgrywki), co dobrze porządkuje materiał.

Przeprowadzona analiza pozwoliła Autorowi odpowiedzieć na cztery pytania badawcze, które postawił sobie na wstępie. Pytanie pierwsze dotyczyło różnic między komunikacją podczas lekcji, na których używane są gry komputerowe, i na lekcji tradycyjnej lub lekcji z zastosowaniem wirtualnego świata *Second Life*. Wśród nich Badacz wymienia przede wszystkim zmianę roli nauczyciela (z kontrolującej, dominującej, inicjującej na poboczną, regulującą) oraz wzrost zaangażowania emocjonalnego uczniów w prowadzone działania, a co za tym idzie – również w interakcję (co przejawiało się spontanicznym, czasem jednoczesnym zabieraniem głosu, głośniejszym mówieniem, czy stosowaniem ekspresywów). Podkreśla również to, że wykorzystanie gier sprawia, że użyciu języka towarzyszy natychmiastowa reakcja, działanie, których efekty są widoczne od razu dla wszystkich uczestników lekcji. Wszystko to sprawia, że autentyczność komunikacji znacznie rośnie. Dr Krzysztof Kotuła odpowiada twierdząco również na kolejne pytanie badawcze, które dotyczyło tego, czy używanie gier komputerowych na lekcji języka obcego wpisuje się w podejście ukierunkowane na działanie. Pytanie trzecie skupiało się na roli nauczyciela, więc odpowiedź na nie została już częściowo udzielona wcześniej. Autor podkreśla jego płynny status i doprecyzowuje, że nauczyciel podczas rozgrywek komputerowych koryguje błędy oraz reguluje aktywność językową uczniów, wyznaczając im niektóre zadania i pilnując, by nie przełączali się na język ojczysty. A zatem – mimo, że jego rola nie jest centralna – pozostaje on jednak kluczowym aktorem procesu dydaktycznego. Ostatnie pytanie dotyczyło sposobów pracy nad poszczególnymi podsystemami języka na lekcji, na której stosowane są gry komputerowe. Autor pokazał w toku analizy różne możliwości i sposoby wykorzystania gier do wzbogacania zasobów leksykalnych i doskonalenia wymowy czy kompetencji gramatycznej.

Badanie – rozciągnięte na kilka lat – zostało przeprowadzone konsekwentnie i w zdyscyplinowany sposób. Dr Krzysztof Kotuła samodzielnie wyselekcjonował gry komputerowe, które przygotował do zastosowania na lekcjach (np. tłumacząc tekst na francuski); opracował też oryginalny sposób ich wykorzystania w nauce języka obcego. Przez długi okres i z różnymi grupami uczących

wykorzystywał tak przygotowane narzędzia podczas lekcji języka francuskiego i skrupulatnie rejestrował przebieg rozgrywek. Habilitant potrafił następnie zinterpretować zarejestrowane nagrania lekcji, swobodnie posługując się terminologią glottodydaktyczną i – szerzej – językoznawczą, i wyprowadził ze swoich obserwacji szereg uzasadnionych, zniuansowanych wniosków. Na postawione pytania badawcze odpowiedział przekonująco. Jedna uwaga: cały czas nurtowało mnie pytanie, czy wykazane przez Autora różnice w komunikacji w zgamifikowanej klasie języka (m.in. emocjonalne zaangażowanie uczniów w działania, odmienny status nauczyciela) wpływają na skuteczność nauki języka obcego i na jego szybsze przyswajanie czy prowadzą (jedynie?) do urozmaicenia lekcji? Bez względu jednak na odpowiedź w świetle badań dr. Kotuły wprowadzenie gier na lekcję języka obcego jawi się jako korzystne.

Rozdział 6 jest uzupełnieniem przeprowadzonej przez Habilitanta analizy, ponieważ przedstawia wyniki badania ankietowego, któremu zostali poddani uczniowie uczestniczący w zarejestrowanych lekcjach pod koniec trzyletniego cyklu nauki. Jego celem było poznanie opinii uczniów na temat zastosowania gier komputerowych w toku nauczania języka francuskiego oraz ustalenie korelacji między oceną technik wideoludycznych a innymi czynnikami (opiniami na temat własnego poziomu językowego, opiniami na temat skuteczności różnych metod nauki języka, płcią, poziomem językowym, częstością grania). Ankieta składała się z czterech pytań otwartych i 17 stwierdzeń, które uczeń oceniał w pięciostopniowej skali. Stwierdzenia dotyczyły nauki języka obcego (11 stwierdzeń) oraz wykorzystania gier podczas lekcji (6 stwierdzeń). Zabrakło mi wyjaśnienia, czemu służy przemieszanie w ankiecie obu rodzajów stwierdzeń, przydałoby się również je ponumerować. Omówienie wyników ankiet jest w moim odczuciu zbyt hermetyczne (np. s. 269), więc może okazać się nieprzydatne dla czytelników niezaznajomionych z zastosowaną w rozdziale terminologią.

W podsumowaniu Autor zastanawia się, czy upowszechnienie zaproponowanych przez Niego metod jest możliwe. Dr Krzysztof Kotuła przekonał mnie swoim wywodem, że zastosowanie gier na lekcji ma wpływ na naturalność i „żywość” komunikacji ustnej, ponieważ dostarcza rozlicznych tematów do interakcji i – przede wszystkim – ponieważ stawia przed uczniami szereg autentycznych zadań do wykonania. Duża reaktywność odróżnia gry komputerowe od innych narzędzi wykorzystywanych na lekcjach języka obcego i sprawia, że medium to ma znaczny potencjał w angażowaniu uczniów. Wszystko to na pewno zwiększa atrakcyjność zajęć. Jednak implementacja gier wymaga dużego wysiłku ze strony nauczyciela, czego Habilitant jest świadomy. I tu wracam do swojej wątpliwości wyrażonej już wcześniej: czy skuteczność opisanych w monografii metod ludycznych jest wystarczająca, by podejmować taki – niemały przecież – wysiłek. Niemniej jednak wątpliwość ta nie podważa wyników analiz przeprowadzonych przez Autora, jej rozwianie mogłoby bowiem stać się celem innego badania. Jak pokazali to moi koledzy z Instytutu Filologii Romańskiej Uniwersytetu

Wrocławskiego³, młodzi ludzie nie grają w gry w języku francuskim w czasie wolnym i choćby z tego powodu ich włączenie do zestawu narzędzi wykorzystywanych w nauczaniu formalnym ma sens.

Wwód prowadzony w monografii jest przejrzysty i logiczny, pozbawiony zbędnych dygresji. Poszczególne jego części są powiązane, a ich obecność – dobrze umotywowana. Dr Krzysztof Kotuła posługuje się językiem zrozumiałym dla szerokiego grona odbiorców (oprócz rozdziału 6), poprawnym (oprócz drobnych usterek, np. niezamykanie zdania podrzędnego względnego przecinkiem, stosowanie wyrazu 'charakterystyki' w liczbie mnogiej – w znaczeniu: 'cechy'). Z drobnych uwag: wolałabym, by uczniowie płci żeńskiej nazywani byli uczennicami.

3. Ocena aktywności naukowej, organizacyjnej i redakcyjnej

W swoim *Autoreferacie* dr Krzysztof Kotuła wskazuje: „poza zaprezentowaną powyżej książką, opublikowałem dotąd 3 monografie oraz 36 artykułów naukowych” (s. 8). To stwierdzenie nie jest dla mnie jasne, ponieważ z dostarczonego przez Habilitanta *Wykazu osiągnięć naukowych albo artystycznych, stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny* wynika, że opublikował on łącznie trzy monografie (a nie cztery). Ponadto dwie monografie wyszczególnione w punkcie II.1 *Wykazu*, czyli: *Manuscrits français de la collection berlinoise disponibles à la Bibliothèque Jagellonne de Cracovie (XVIIe-XIXe siècles – suite)* wydana w Krakowie w 2012 roku, oraz *Voir à travers le texte, lire à travers l'image*, wydana w 2019 roku nakładem Petera Langa, nie zostały mi udostępnione jako recenzentce, nie mogę ich zatem wziąć pod uwagę przy ocenie. O pierwszej publikacji nie ma też żadnej wzmianki w *Autoreferacie*.

Podobne nieścisłości odnotowuję w kwestii pozostałych publikacji. W punktach II.2 i II.4 *Wykazu* Habilitant wyszczególnił 14 rozdziałów w monografiach wieloautorskich (z czego jeden opublikowany przez uzyskaniem stopnia doktora) i 28 artykułów naukowych (z czego pięć opublikowanych przed uzyskaniem stopnia doktora). Rozumiem zatem, że „36 artykułów naukowych”, o których Autor wspomina w przytoczonym powyżej fragmencie *Autoreferatu*, to 13 rozdziałów w monografiach i 23 artykuły naukowe opublikowane po uzyskaniu stopnia doktora – łącznie 36 publikacji (a w zasadzie 37, bo artykuł z 2022 roku zdążył się ukazać od czasu złożenia dokumentacji przez Habilitanta).

Pięć artykułów ukazało się w periodyku *Fibula newsletter*. Zastanawiam się, czy publikacje te są artykułami naukowymi, rozumianymi zgodnie z definicją ujętą w przepisach rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie ewaluacji jakości działalności naukowej. Zgodnie z § 9 ust. 1 tego aktu wykonawczego „artykuł naukowy jest to recenzowany artykuł opublikowany w czasopiśmie naukowym albo w recenzowanych materiałach z

³ M. Grabowska, A. Wiater, „Rola nieformalnego uczenia się języków obcych w świadomości studentów filologii francuskiej”, *Neofilolog* 60/2, 2023, s. 358.

międzynarodowej konferencji naukowej⁴. W dostępnych w sieci numerach czasopisma nie znajduję wzmianki o tym, by zamieszczane artykuły poddawane były procedurze recenzowania.

Mimo tych niejasności nie ma jednak wątpliwości, że z punktu widzenia ilościowego dorobek publikacyjny dr. Krzysztofa Kotuły znacząco wzrósł od czasu uzyskania przez Niego stopnia doktora w 2009 roku. Habilitant jest badaczem aktywnym, publikującym sporo i w regularnym rytmie, w językach polskim, francuskim i angielskim. Przeważającą część swoich badań (zwłaszcza po 2016 roku) upowszechnia w czasopismach naukowych, zarówno polskich (*Neofilolog*, *Lingwistyka Stosowana*, *Homo Ludens*, *Języki Obce w Szkole*, *Romanica Cracoviensia*, *Studia Romanica Posnaniensia*, *Studia Filologiczne Uniwersytetu Jana Kochanowskiego*, *Glottodidactica. An International Journal of Applied Linguistics*), jak i zagranicznych (*Teaching English with Technology*, *Alsic. Apprentissage des Langues et Systèmes d'Information et de Communication*, *Studia Romanica et Anglica Zagrabiensia*, *Bulletin suisse de linguistique appliquée*). Są to w przeważającej mierze periodyki średnio i wysoko punktowane, głównie glottodydaktyczne, językoznawcze lub romanistyczne.

Teraz chciałabym przyjrzeć się zawartości udostępnionej do oceny części dorobku. Piszę o części dorobku, ponieważ z 37 artykułów i rozdziałów Habilitant udostępnił do oceny piętnaście pozycji. Nie znalazłam nigdzie wyjaśnienia, jakie było kryterium wyboru, domniemywam zatem, że Habilitant wybrał publikacje w Jego opinii najwartościowsze. W *Autoreferacie* odwołuje się jednak również do publikacji, które nie zostały udostępnione, co sprawia, że muszę pewne stwierdzenia przyjąć bez ich weryfikacji.

Pan dr Krzysztof Kotuła przed doktoratem zajmował się różnymi aspektami procesu lektury tekstów rękopiśmiennych w wiekach średnich, natomiast po uzyskaniu stopnia doktora Jego aktywność naukowo-badawcza koncentruje się wokół zagadnień językoznawczych, a konkretniej glottodydaktycznych. W *Autoreferacie* Kandydat wyodrębnił w swojej działalności badawczej siedem obszarów, z których aż sześć dotyczy różnych aspektów nauczania języków obcych w powiązaniu z nowymi technologiami. Są to: (1) nauczanie wymowy języka obcego wspomaganie komputerowo, (2) zdalne nauczanie języków obcych, (3) telekolaboracyjne tworzenie tekstów, (4) użycie gier komputerowych w glottodydaktyce, (5) edycja i produkcja materiałów audiowizualnych przez uczących się języka obcego oraz (6) rola nauczyciela w dobie nowych technologii. Siódmy i ostatni obszar stanowi natomiast swoisty łącznik między zainteresowaniami naukowymi sprzed uzyskania stopnia doktora i po jego uzyskaniu, ponieważ dotyczy procesu lektury tekstu średniowiecznego i nauczania języków w wiekach średnich.

W pierwszych sześciu obszarach Habilitant eksploruje przydatność różnych szeroko pojętych technik i narzędzi komputerowych, które – często wpisując się w podejście zadaniowe – mogą służyć nauce

⁴ Cytuję za: *Postępowania dotyczące nadawania stopnia doktora habilitowanego. Poradnik aktualizowany udostępniony na stronie Rady Doskonałości Naukowej*, <https://www.rdn.gov.pl/dobre-praktyki.poradnik-postepowania-dotyczace-nadawania-stopnia-doktora-habilitowanego.html> (dostęp: 3 sierpnia 2023).

języka obcego lub ją urozmaicić. Badacz poddał zatem analizie programy typu *text-to-speech* (syntezatory mowy), przebadął lekcje języka obcego prowadzone za pośrednictwem komunikatorów internetowych Skype i Zoom, wykorzystywał w celach dydaktycznych i badawczych nagrania audio i wideo, proponował uczącym się jako ćwiczenia produkcję i edycję nagrań audiowizualnych, samodzielne opracowanie dubbingu, grupowe tworzenie tekstów (*collaborative writing*) czy wreszcie prowadzenie rozgrywek komputerowych.

Jeśli chodzi o stosowane metody badawcze, to dr Krzysztof Kotuła zdecydowanie preferuje badania empiryczne na grupach osób (nauczycieli, studentów, uczniów), których wyniki poddaje następnie analizie, a także analizę zarejestrowanych fragmentów lekcji. Ponownie napomknę tu o posługiwaniu się w tekstach terminologią statystyczną, która nie jest objaśniana, a przecież nie musi być znana językoznawcom-dydaktykom. Jednak wnioski formułowane są zawsze w sposób klarowny i zrozumiały, zatem ustalenia Habilitanta mogą być wykorzystane przez innych badaczy i dydaktyków.

Dr Krzysztof Kotuła wziął udział w 30 konferencjach, z czego aż 28 miało miejsce po uzyskaniu stopnia doktora. Ponownie zatem widać, że jest to badacz aktywny, chętnie poddający wyniki własnych badań i refleksji pod dyskusję z innymi specjalistami. Konferencje, w których brał udział Habilitant, organizowane były przez polskie uniwersytety i szkoły wyższe lub przez różnego rodzaju stowarzyszenia (Polskie Towarzystwo Neofilologiczne, Polskie Towarzystwo Badania Gier, Ośrodek Badawczy Facta Ficta). Uderzające jest to, że nie ma żadnej konferencji zagranicznej w wykazie konferencji „podoktorskich” Habilitanta, który jest przecież neofilologiem i zna biegle co najmniej dwa języki. Być może w przyszłości wskazane byłoby ograniczenie liczby konferencji na rzecz ich większego umiędzynarodowienia.

W latach 2005-2006 dr Krzysztof Kotuła odbył dziewięciomiesięczny pobyt w Orleanie we Francji, gdzie prowadził badania średniowiecznych manuskryptów w Institut de recherche et d'histoire des textes, stanowiącym część Centre national de la recherche scientifique (CNRS). Przez cztery miesiące pobytu Habilitant pracował też jako archiwista w Section des sources iconographiques w przyjmującym go Instytucie.

W swoim dorobku Habilitant ma członkostwo w pięciu komitetach organizacyjnych i naukowych polskich konferencji krajowych i międzynarodowych, z czego dwie były organizowane poza Jego ośrodkiem macierzystym (jedna przez Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie, druga przez Państwową Szkołę Wyższą im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej).

Istotny z punktu widzenia aktywności naukowej jest także udział dr. Krzysztofa Kotuły w pracach zespołów badawczych. W latach 2008-2011 uczestniczył On w projekcie „Historia kolekcji rękopisów romańskich w księgozbiórce »berlińskim« w Bibliotece Jagiellońskiej w Krakowie”, który był realizowany w Instytucie Filologii Romańskiej Uniwersytetu Jagiellońskiego. Od 2021 roku współrealizuje natomiast projekt *Cyfrowa infrastruktura badawcza dla humanistyki i nauk o sztuce DARIAH-PL*, który ma na celu w celu zbudowanie infrastruktury badawczej dla humanistyki cyfrowej

i jest finansowany w ramach Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój 2014-2020 w obszarze *Rozwój nowoczesnej infrastruktury badawczej sektora nauki*.

Doświadczenie redakcyjne dr Krzysztof Kotuła zdobywał jako członek kolegium redakcyjnego, a następnie redaktor językowy czasopisma *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska, sectio N – Educatio Nova*, które na najnowszej liście ministerialnej wyceniane jest na 100 punktów. W 2021 roku powierzono Mu także funkcję zastępcy redaktora naczelnego czasopisma *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio FF – Philologiae*. Pan Doktor jest także powoływany jako recenzent artykułów i monografii naukowych.

Za swoją pracę naukową Habilitant dwukrotnie był nagradzany przez Rektora UMCS (2018, 2020). Nagrodą Rektora doceniony został także Jego wkład w pozyskanie zewnętrznych środków finansowych (2021).

4. Ocena aktywności dydaktycznej i popularyzacyjnej

Doświadczenie dydaktyczne Habilitanta jest w mojej ocenie wyjątkowo bogate i zróżnicowane. Prowadził On na Uniwersytecie Jagiellońskim i na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej rozmaite zajęcia z zakresu praktycznej nauki języka, przekładu, literaturoznawstwa i dydaktyki na studiach I, II i III stopnia. Był również opiekunem przygotowujących prace licencjackie i magisterskie seminarzystów, których łącznie wypromował niemal trzydzieścioro. Pełnił funkcję promotora pomocniczego w jednym przewodzie doktorskim. Przez wiele lat był także nauczycielem języka francuskiego w szkołach ponadpodstawowych.

Habilitant jest aktywny również w dziedzinie popularyzacji nauki. Od 2016 roku współpracuje ze studencko-doktoranckim kołem naukowym SNEC. Na spotkaniach dla nauczycieli i studentów specjalności nauczycielskiej organizowanych przez Koło dzieli się swoją wiedzą ekspercką dotyczącą zastosowania nowych technologii w dydaktyce języków obcych. Prowadził też szkolenia dla nauczycieli z tej tematyki.

W 2022 roku dr Krzysztof Kotuła został wyróżniony ministerialnym Medalem Komisji Edukacji Narodowej.

Konkluzja

Podsumowując niniejszą recenzję, stwierdzam, że dr Krzysztof Kotuła spełnia wszystkie przesłanki warunkujące nadanie Mu stopnia doktora habilitowanego zapisane w artykule 219 ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (z późniejszymi zmianami).

Pozytywnie oceniam przedłożoną do oceny monografię pt. *Gra komputerowa na lekcji języka obcego. Procesy interakcyjne w zgamifikowanej klasie języka francuskiego* (Lublin 2022), artykuły naukowe i rozdziały w monografiach eksplorujące w sposób empiryczny rozmaite aspekty nauczania

języków obcych, a także ogólną aktywność naukową Habilitanta, prowadzoną na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie, we francuskim Centre national de la recherche scientifique w Orleanie i – przede wszystkim – na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Dorobek naukowy Habilitanta stanowi znaczny wkład w rozwój badań językoznawczych w zakresie glottodydaktyki, przynosząc wartościowe ustalenia dotyczące wykorzystania nowych technologii w nauczaniu języków obcych. Na pozytywną ocenę zasługuje też Jego doświadczenie organizacyjne i popularyzatorskie oraz wielopłaszczyznowa, kreatywna działalność dydaktyczna.

Popieram zatem wniosek w sprawie nadania dr. Krzysztofowi Kotule stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie *nauk humanistycznych* w dyscyplinie *językoznawstwo*.

dr hab. Natalia Paprocka, prof. UW

7.08.2023